

Protocol medicijnverstrekking en
medisch handelen op school

Koraal Onderwijs
November 2019

Inhoudsopgave

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen	Blz. 3
1. Soorten medische handelingen op school	Blz. 5
1.1 Wettelijke regels	
1.2 Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt	
1.3 Handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt	
2. Medicijnverstrekking en medisch handelen	Blz. 6
2.1 Het kind wordt ziek op school	
2.2 Het verstrekken van medicijnen op verzoek	
2.3 Het opbergen van medicijnen op school	
2.4 Het verrichten van medische handelingen	
3. Handeleiding praktische uitvoering van het medicijnprotocol	Blz. 9
Bijlage 1: <i>Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek</i>	Blz. 10
Bijlage 2: <i>Toestemming tot handelswijze voor als het kind ziek wordt op school</i>	Blz. 13
Bijlage 3: <i>Aanvalsprotocol HBK-leerlingen</i>	Blz. 15

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Voor dit protocol medicijnverstrekking en medisch handelen op school is gebruik gemaakt van protocollen van de GGD en de PO-raad.

Onderwijspersoneel wordt regelmatig geconfronteerd op school met leerlingen die klagen over pijn, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Deze is meestal met eenvoudige middelen te verhelpen. Ook krijgt de schoolleiding in de praktijk steeds vaker het verzoek van ouder(s) en/of verzorger(s)* om hun kind de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Het geven van sondevoeding of het geven van een injectie zijn handelingen die vallen onder de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). Deze wet beschrijft wie wat mag doen in de gezondheidszorg. Dit protocol hanteert als uitgangspunt dat aan onderwijspersoneel geen handelingen mogen worden voorgelegd welke gerelateerd zijn aan de Wet BIG.

Bekwaamheid en aansprakelijkheid van diegene die medische handelingen verricht

Het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. Voor het geven van medicatie en het uitvoeren van een medische handeling moet diegene over de vereiste bekwaamheid beschikken. Onderwijspersoneel heeft deze vereiste bekwaamheid niet en kan aansprakelijk worden gesteld als er fouten worden gemaakt bij het verrichten van deze handelingen.

Koraal Onderwijs neemt het standpunt in dat medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen, die onder de Wet BIG vallen- dienen te worden uitgevoerd door een arts, verpleegkundige ofwel een daartoe bevoegde. Uitgangspunt daarbij is dus dat dit niet wordt uitgevoerd door onderwijspersoneel.

Er kunnen drie situaties worden onderscheiden:

- De leerling wordt ziek op school
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en het onderwijspersoneel geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en het onderwijspersoneel moet direct bepalen hoe te handelen. Bij de tweede en derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor het onderwijspersoneel geldt dat van hen niet mag worden gevraagd om medische handelingen te verrichten in het kader van de Wet BIG.

* Voor de leesbaarheid van het protocol wordt hierna gesproken over ouders wanneer er ouder(s) en verzorger(s) bedoeld worden.

1. Soorten medische handelingen op school

1.1 Wettelijke regels

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De Wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijspersoneel.

Voorbehouden handelingen -handelingen die onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van een persoon met zich mee kunnen brengen als ze door een onbevoegde of ondeskundige worden uitgevoerd- mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen kunnen deze medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts -op grond van artikel 35 Wet BIG-. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten. Uitgangspunt van dit protocol is dat onderwijspersoneel niet wordt gemachtigd door artsen om zelfstandig medische handelingen te verrichten in het kader van de Wet BIG.

De Wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, neem dan direct contact op met de huisarts en/of specialist van het kind. Bel bij een ernstige situatie direct 112. Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van het kind binnen handbereik zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van het kind. Meld verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

1.2 Handelingen waarvoor de Wet BIG niet geldt

Bijvoorbeeld het geven van medicijnen, variërend van een paracetamol of andere medicijnen zoals gedragsregulerende medicatie of het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld azaron, etc.

1.3 Handelingen waarvoor de Wet BIG wel geldt

Bijvoorbeeld het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen, verpleegkundigen ofwel daartoe bevoegden. Het delegeren van het verrichten van deze handelingen aan onderwijspersoneel is niet mogelijk op basis van dit protocol en tevens onwenselijk uit oogpunt van mogelijke risico's ten aanzien van (civielrechtelijke) aansprakelijkheid.

2. Medicijnverstrekking en medisch handelen

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van medische handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Onderwijspersoneel begeeft zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd is. Met het oog op de gezondheid van het kind is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelt. Zij moet daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Op basis van de vorige paragraaf is onderwijspersoneel niet gemachtigd om Wet BIG-gerelateerde handelingen te verrichten.

Onderwijspersoneel en schoolleiding moeten zich realiseren dat zij voor medische handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden wanneer zij fouten maken of zich vergissen.

2.1 Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leraar direct bepalen hoe te handelen. Het komt voor dat een kind 's morgens gezond op school komt en tijdens de schooltijd last krijgt van hoofd-, buik- of oorpijn. Wanneer onderwijspersoneel inschat dat het kind met een eenvoudig middel geholpen kan worden, wordt eerst contact gezocht met ouders. Geadviseerd wordt om het kind met zijn ouders te laten bellen. Vraag toestemming aan ouders om een bepaald middel te verstrekken. Onderwijspersoneel verstrekt nooit zonder toestemming van de ouders paracetamol. Het is uiteindelijk aan de school om te beslissen of zij pijnstillers verstrekken. Wordt hiertoe besloten dan is het van belang om hier een goede registratie van bij te houden, zodat een leerling geen overdosering krijgt.

Het kan ook voorkomen dat een kind bijvoorbeeld gestoken worden door een insect. Onderwijspersoneel verzorgt wel een insectenbeet of smeert zonnebrandcrème zonder toestemming van de ouders.

Over het algemeen is onderwijspersoneel niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootste mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een ziek kind naar huis moet. Het onderwijspersoneel zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald, moet het naar de huisarts, etc. (zie bijlage 2)).

Problematisch is het wanneer de ouders niet te bereiken zijn. Het kind kan dan niet naar huis gestuurd worden totdat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. Oudere kinderen hebben echter ook een beslissingsbevoegdheid. In de Wet Geneeskundige Behandelingenovereenkomst worden leerlingen qua beslissingsbevoegdheid als volgt ingedeeld:

- Tot 12 jaar: ouders of voogd beslissen. Aan jonge leerlingen moet wel op een begrijpelijke manier worden verteld wat er met hen gaat gebeuren.
- 12 tot 16 jaar: zowel ouders als leerling moeten toestemming geven. De mening van de leerling is in principe doorslaggevend.
- Vanaf 16 jaar: de leerling is beslissingsbevoegd. De ouders krijgen ook geen informatie over hun kind, als deze daar geen toestemming voor geeft.

Onderwijspersoneel kan, wanneer ouders niet te bereiken zijn, na overleg met een collega besluiten om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan zaak het kind voortdurend te observeren.

Raadpleeg bij twijfel altijd een (huis)arts. Dit geldt met name wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. De zorgvuldigheid die hierbij in acht genomen moet worden, is dat er gehandeld wordt alsof het een eigen kind is.

Enkele zaken waarop gelet moet worden:

- Toename van pijn;
- Misselijkheid;
- Verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);
- Verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur) en
- Verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

2.2 Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens lesuren. Te denken valt bijvoorbeeld aan gedragsregulerende medicatie, puffjes voor astma, antibiotica, of zetpillen bij toevallen (een aanval van epilepsie). Ouders kunnen aan schoolleiding en onderwijspersoneel vragen deze middelen te verstrekken. Schriftelijke toestemming van de ouders is hierbij noodzakelijk (zie bijlage 1). Onderwijspersoneel kan hier alleen medewerking aan verlenen als er geen BIG-geregistreerde handelingen zijn vereist ten aanzien van het verstrekken van medicijnen op verzoek. Een arts dient bij twijfel door de ouders te worden geraadpleegd. Als ouders dit nalaten kan het medicijn aan de leerling niet worden verstrekt.

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en onderwijspersoneel verwachten opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind;
- Lees de bijsluiter goed zodat de eventuele bijwerkingen van het medicijn bekend zijn;
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis;
- Bel bij een ernstige situatie direct 112;
- Zorg er altijd voor dat alle relevante gegevens binnen handbereik zijn, zoals naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout gemaakt is.

2.3 Het opbergen van medicijnen op school

Het bewaren van medicijnen op school moet tot een minimum worden beperkt. Uitgangspunten hiervoor zijn als volgt te formuleren:

- Het is verstandig hiervoor 2 personen aan te wijzen die verantwoordelijk zijn voor het beheer.
- De medicijnen dienen in een afgesloten bureaulade (koelkast indien dit nodig is) te worden bewaard.
- Per leerling dient er een instructiekaart aanwezig te zijn over de medicatie waarop een foto is afgebeeld van de leerling, de omvang van de medicatie en de wijze waarop het medicijn moet worden ingenomen.

2.4 Het verrichten van medische handelingen

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde beperking zoveel mogelijk gewoon naar school gaat. Het kind heeft dan contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven van alledag op school en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn beperking of ziekte. De eventuele uitvoering van medische handelingen op basis van dit protocol dient plaats te vinden via een arts, verpleegkundige ofwel daarto bevoegde. Zij zijn BIG geregistreerd en bevoegd om deze handelingen te verrichten.

3. Handleiding praktische uitvoering van het medicijnprotocol

Koraal Onderwijs voert geen BIG geregistreerde handelingen uit en accepteert ook geen medicijnen van BIG geregistreerde handelingen op de schoollocaties.

Koraal Onderwijs heeft een duidelijk beleid met betrekking tot het geven en bewaren van medicatie tijdens schooltijd:

- Ouders vullen elk schooljaar een medicatielijst in (zie bijlage 1) met daarin het gebruik van medicatie zowel thuis als op school. Bij nieuwe leerlingen wordt dit bij de aanmelding gedaan.
- Ouders vullen elk jaar een toestemmingsverklaring in (zie bijlage 1), waarin zij toestemming geven voor het verstrekken van medicatie op school. Uitgangspunt daarbij is dat er geen sprake is van een BIG-geregistreerde handeling. Bij twijfel dient een arts uitsluitel te geven op verzoek van de ouders. Het medicijn hoeft niet te worden toegediend zolang deze informatie niet is verstrekt.
- Eventuele wijzigingen in de medicatie dienen door de ouders aan de leerkracht te worden doorgegeven. Deze neemt de wijziging op in het overzicht in de klassenmap en geeft een nieuwe medicijnlijst (bijlage 1) mee aan de leerling, zodat ouders deze kunnen invullen en dit weer vastgelegd is.
- De op voorraad zijnde medicatie wordt centraal op de locatie in een goed afgesloten kast bewaard.
- Er is een voorraad van maximaal 3 maanden per leerling.
- Elke leerling heeft een eigen (week)medicijndoosje waarop duidelijk naam van de leerling, naam van de medicatie, dag en tijdstip waarop medicatie gegeven dient te worden, vermeld staan.
- Het (week)medicijndoosje wordt opgeborgen in een afgesloten ruimte.
- In de klassenmap heeft iedere leerkracht een overzicht van de leerlingen met daarin vermeld de benodigde medicatie en het tijdstip waarop de medicatie gegeven dient te worden. Daarnaast staat een vermelding van de te geven medicatie onder aan het lesrooster, zodat dit ook voor invallers direct zichtbaar is.
- Ouders geven een nieuwe voorraad medicijnen af aan de taxichauffeur of leerkracht. De medicatie wordt geregistreerd door de leerkracht en opgeborgen.
- Op school is basis pijnbestrijding (paracetamol) aanwezig. Overige medicijnen leveren ouders zelf aan.
- Het verstrekken van incidentele medicatie / basis pijnbestrijding (zoals paracetamol) wordt gedaan na telefonisch akkoord door ouders.

Wat te doen bij niet gegeven medicatie:

- De medicatie is thuis niet gegeven: de leerkracht overlegt met ouders wat te doen.
- De medicatie is op school niet gegeven: de leerkracht neemt contact op met de ouders en overlegt wat te doen.

Bijlage 1

Verklaring toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek, welke handelingen niet vallen onder de Wet BIG. Bij twijfel dient een arts te worden geraadpleegd op verzoek van de ouders.

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling: .....

Geboortedatum: .....

Naam ouder(s)/verzorger(s): .....

Naam specialist: .....

De medicijnen zijn nodig voor het volgende: .....

Naam van het medicijn: . .....

Wijze van toedienen: .....

Wijze van bewaren: .....

Medicijn dient dagelijks thuis of op school te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur   Dosering:..... (thuis/school*)

..... uur   ..... (thuis/school*)

..... uur   ..... (thuis/school*)

..... uur   ..... (thuis/school*)

*Omcirkelen wat van toepassing is

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

.....

Indien van toepassing bij verschillende medicijnen:

Naam medicijn: .....

Wijze van toedienen: .....

Wijze van bewaren: . .....

Medicijn dient dagelijks thuis of op school te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur	Dosering:..... (thuis/school*)
..... uur	..... (thuis/school*)
..... uur	..... (thuis/school*)
..... uur	..... (thuis/school*)

*Omcirkelen wat van toepassing is

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

.....

Ondergetekende, ouder(s)/verzorger(s) van genoemde leerling, geeft/geven hiermee aan .....
(naam school) toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Datum:

Datum:

Plaats:

Plaats:

Naam ouder/verzorger 1:

Naam ouder/verzorger 2:

.....

.....

Handtekening:

Handtekening:

.....

.....

Naam leerling (indien 12 jaar of ouder) .....

Handtekening: .....

Bijlage 2

Verklaring: Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens het verblijf op school ziek wordt, zich verwondt, door een insect gestoken wordt etc. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met andere, door hen aangewezen, personen. Een enkele keer komt het voor dat deze niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden.

Ondergetekende gaat wel/niet* akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling: .....
Geboortedatum: .....
Adres: .....
Postcode en plaats: .....
Naam ouder(s)/verzorger(s): .....
Telefoon thuis / mobiel: .....
Telefoon werk: .....
Naam huisarts: .....
Telefoon huisarts: .....

*Omcirkelen wat van toepassing is

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

Naam: .....
Telefoon thuis / mobiel: .....
Telefoon werk: .....

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

- Medicijnen (naam): .....
- Ontsmettingsmiddelen (naam): .....
- Smeersels tegen bijvoorbeeld insectenbeten (naam): .....
- Pleisters (naam): .....
- Overig (naam): .....

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn: .....

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de leerkracht? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

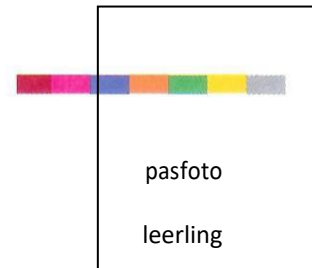
Ondergetekende naam: .....
Ouder/verzorger van: .....
Plaats: .....
Datum: .....
Handtekening: .....

Bijlage 3

Aanvalsprotocol epilepsie-leerlingen

WAT TE DOEN BIJ EEN AANVAL.

En andere belangrijke afspraken.

Naam leerling:

Geb. datum: -   -   (dd-mm-jj)

Vorm epilepsie:
Frequentie en aard van de aanvallen: <u>Soort aanvallen:/ Aanvalsverschijnselen:</u> <u>Frequentie:</u>
Handelen leerkracht bij aanval:

Medicatie:

Het toedienen van de noodmedicatie gebeurt door

Plaats van bewaren noodmedicatie (naam medicijn):

Waarschuwen:

Groep: tel.

Anderen:

Opvang andere leerlingen:**Afspraken:**

De groepsleerkracht zorgt dat steeds iedereen op de hoogte is, ook invallers

Gymnastiek

Zwemmen:

Speciale gelegenheden:

(Praktijkvakken zoals koken, techniek:

(bedoeld voor Voortgezet Onderwijs)

Ouders:

Datum: - - (dd-mm-jj)

Handtekening ouders:

Handtekening school: